СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 214. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 15 вересня 1931.

VOL. XXXIX. No. 214. Jersey City, N. J., Tuesday, September 15, 1931. THREE CENTS.

ПРОҐРЕСОВЦІ СТАВЛЯТЬ БОРУ КАНДИДАТОМ НА ПРЕЗИДЕНТА

ВАШИНҐТОН. — Проґресовці толкують собі останні політичні виступи сенатора Бори як такі, що вказують на його бажання кандидувати при слідуючих виборах на президента Злучених Держав. Саме з тим звязують його останню промову, в якій він домагається здержання з боку великих держав дальшої розбудови военної маринарки.

Проґресовці є тої думки, що републиканська партія заявиться в своїй більшости за поновний вибір Гувера кандидатом на президента. Але кажуть, що й Бора має великі шанси. А коли навіть не вдасться їм його переформувати, то можна буде змінити републиканську плятформу, домагаючися зрівнання щодо тарифи хліборобства з промислом.

Сенатор Бора, дізнавшися про те, що ставлять його кандидатуру, не дав ніякої відповіди, але видно було, що був радий з того.

СТАНУЛИ ОДНОГОЛОСНО ЗА УКРАЇНСЬКОГО КАНДИДАТА.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — На політичних зборах американських горожан чужинецького походження, які відбулися минулої неділі в салі Українських Горожан під ч. 849 Норт Френклин ул., ухвалено одноголосно поперти кандидатуру капітана Михайла Дармограя на меджістрейта.

Зборами проводив д-р В. Ґалан. Прибули крім Українців ще й представники Словаків, Литовців, Росіян, Поляків і Румунів. Були теж американські політичні діячі й представники Американського Леґіону. Всі вони забирали голос і заявилися за поперття капітана Дармограя.

Разом з тим обговорено потребу створення постійної політичної орґанізації американських горожан чужинецького походження, щоби в той спосіб лекше добиватися політичних прав.

Таку орґанізацію створено й рішено поширити її на цілі Злучені Держави.

ТРАҐЕДІЯ В ДОМІ УКРАЇНЦЯ.

МІЛВОКІ. — В домі відомого українського громадянина, Стефана Гірчака, сталася страшна траґедія. Михайло Фумак з Дітройту залюбився в найстаршій дочці Гірчака, Розалії, і був за неї дуже заздрісний. Коли вона пішла з молодшою сестрою на забаву з іншим хлопцем, Фумак попав у божевільну лють і револьверовими стрілами вбив батька дівчини, Стефана Гірчака, його сина Василя, а матір тяжко покалічив. Сам пішов до стодоли Петра Нікля і там повісився.

РОЗСЛІДЖУЮТЬ, ЯК ТО ВОКЕР ГРАВ НА БІРЖІ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорський мейор Вокер забавляється весело по ріжних европейських містах, шуткуючи собі з прогибіції, а в Ню Йорку леґіслятурна комісія робить доходження, на чий кошт виїхав мейор на забаву та якими він орудував сумами, граючи на біржі.

ВИРАТУВАЛИ З КОРАБЛЯ 234 ОСІБ.

БОСТОН. — Корабель „Колюмбія" мав наслідком боротьби з буревієм такі ушкодження, що почав потопати. Та його кличі о поміч почули два малі кораблі, „Сан Матео" і „Ля Перля", котрі приплили в пору й вилапали пливаючих по морю 114 подорожних і 120 осіб з корабельної служби.

БІЛЯ 1,200 ЖЕРТВ ГУРАҐАНУ.

БЕЛІЗ (Британський Гондурас). — Досі начислено біля 1,200 осіб, загинувших наслідком гураґану й залиття міста водою. Загинувших зносять на купи і палять, бо тіла зачали розкладатися й бояться вибуху пошести.

Военні кораблі вже привезли лікарську поміч. В місті панує спокій.

ЖЕРТВИ ОДНОЇ НЕДІЛІ.

НЮ ЙОРК. — Наслідком нещасливих автомобілевих випадків згинуло в Ню Йорку останної неділі 14 осіб. Ранених було понад 50.

ЮВИЛЕЙ ПОВІТРОВОЇ ПОЧТИ.

РУЗВЕЛТ ФІЛД (Лонґ Айленд). — Дня 23 вересня святкуватимуть врочисто двацятьліття заведення повітрової почти в Злучених Державах.

КОНВЕНЦІЯ АДВОКАТІВ.

АТЛЕНТИК СІТИ.—Від четверга до суботи триватиме тут 54 конвенція „Америкен Бар Асосієйшен".

Радитимуть над ревізією протитростових і радіових законів, злочинністю й справою „поблик ютилітіс".

ЗАЧНЕ ПРОТИПРОГИБІЦІЙНУ КАМПАНІЮ.

НЮ ЙОРК. — Повернувся з Европи Генри Корен, президент „Асосієйшен еґенст ди Прогибишен Емендмент", зі свіжим запалом вести боротьбу з прогибицією.

НЕВДАЧА ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ВИСТАВИ.

З кінцем червня ц. р. відбулася в Тернополі воєвідська реґіональна вистава в польських цілях пропаґандистичних та з метою виказати перед Варшавою потребу задержання тернопільського воєвідства, котре має бути скасоване. Від цього чисто польського патріотичного підприємства українське громадянство стояло осторонь, в ній участи не брало і її не відвідало. Як можна було сподіватися, вистава скінчилася великим недобором, котрий стараються звалити на громади і повіти тернопільського воєвідства, що і так передтим зложили „добровільно" з податкових грошей парусот тисячів золотих на цю виставу. На виставовій площі осталися деревляні павільони і ніхто не хоче їх купувати, а виставовий комітет роздає дошки та інший будівляний матеріял з розбираних павільонів і шоп на будову польських домів людових нпр. для Сороцька, пов. Скалат. Для уряджения вистави спроваджено аж з Волині кількох інжинірів і аґрономів, що перед кількома роками уряджували там подібну воєвідську виставу. Ті спроваджені волинські специ так маніпулювали при тернопільській виставі, що допустилися цілого ряду ошуканств і спроневірень на більші квоти на шкоду виставового комітету. Двох з них арештовано і вони вже другий місяць сидять у слідчій вязниці при тернопільськім окружнім суді, де проти них в осені ц. р. відбудеться карна розправа.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ОФІЦИР У ЖИВОТІ РИБИ.

В Суезі живе бідний Грек, столяр Ахіль Маврас, утікач із Смирни підчас грецько-турецької війни. Він оселився в напів розваленім домику над морем. Цими днями прибіг до нього малий внук і заявив, що море принесло на беріг якусь страшну потвору. Ахіль Маврас пішов над беріг і побачив там величезну рибу-грабіжника, відому під іменем гай. Маврас стягнув з риби цінну шкіру, а опісля став її розправляти. Та нагло побачив у животі риби щось блискуче. Блискучий предмет оказався однострoєм анґлійського офіцира маринарки. В кишенях одностроя знайшов Грек шкіряну портмонетку, в якій було 5,000 фунтів стерлінґів.

ПОЖЕЖІ.

В загороді Івана Новосядлого в Руді Краківській, пов. Яворів, вибух вогонь і поширився на інші загороди, наслідком чого згоріло 29 будинків з мертвим інвентарем і цьогорічним збіжем. Шкоду обчислюють на 46 тисяч зол. Вогонь повстав через необережність.

НАЙВИЩИЙ СУД У ПОЛЬЩІ ЗАТВЕРДИВ ПРИСУД НА ПОСЛА ВИСЛОЦЬКОГО.

Перед Найвищим Судом у Варшаві відбулася касаційна розправа бувшого українського посла Олександра Вислоцького, якого суд у Рівному засудив на два роки тюрми, а апеляційний суд в Люблині той присуд затвердив. Найвищий Суд зотвердив присуд обох інстанцій. На касаційній розправі боронив бувшого українського посла Вислоцького посол д-р Степан Біляк.

АРЕШТУВАННЯ СОФІЇ ФЕДОРЦЕВОЇ В ХАРКОВІ.

Львівський „Век Нови" під телефонограмою з Варшави приносить звістку такого змісту: „У Харкові арештували на вулиці визначну українську акторку зі Львова, Федорцеву. Відтак помістили її у вязниці в ДПУ, де, просидівши три тижні, переходила кілька разів ріжні допити. З огляду на недостачу доказів щодо вини Федорцеву, яка є польською громадянкою, випустили з вязниці. Арештування визначної української акторки зробило в столиці радянської України величезне враження".

„ГАЙДАМАЦЬКА ДИЧ НА КРЕСАХ ЗАГРОЖУЄ ПОЛЯКАМ РІЗНЕЮ!"

Краківський „Ілюстровани Курер Цодзенни" в ч. 233. з дня 24 серпня ц. р. приносить під таким наголовком таку нотатку:

„Вчора в редакції „І. К. Ц." зявився загально шанований краківський громадянин, тесьлярський майстер п. Е. Б., котрий приніс нам нечуваний своєю розпукою **документ настроїв, які переважають серед Поляків-поселенців на далеких східних окраїнах.**

„Одна з дочок п. Б., жінка польського поселенця, який мешкає в збаражському повіті, пише до батька такими словами:

„Любий Тату! Напевно **ніхто в Кракові не знає про те, що тут діється,** а про що часописи певно мовчать. На руського Спаса, себто 19 серпня ц. р., **грозили Русини, що виріжуть всіх Поляків.** У нас у Лопушній є **головне гніздо Українців.** Важко все описати. **Ми непевні майна і життя, кожної ночі сподіваємося нападу.** Ох, ті ночі! На всякий випадок **мусимо бути приготовані на все найгірше.** Щойно тепер розумію, що таке — військова оселя. **Поселенці це — засуджениці** в дуже тяжкому положенні. Не прибільшую! Борони Боже, ні!" Слідують поздоровлення і підпис.

„Прості та жахливі в своїй нагій правді слова говорять самі за себе. Звертаємося до влади, щоби **зарядила слідство,** а також потягнула виновників до відповідальности. Ми повинні боротися **в обороні польського елементу на окраїнах і спішити з допомогою нашим сміливим боєвикам за польську землю".**

Всі ці підчеркнення дає „Іл. Кур. Цодз." від себе.

Ось так на підставі одного приватного листа можна зробити індіянську статтю про те, як гайдамаки підготовляють різню Поляків. Щасливих редакторів має краківський „Курерок".

ЯК УМИРАЮТЬ РОБІТНИКИ.

Підчас зливного дощу в каналі Полтви на площі Різні у Львові був занятий мулярський робітник Михайло Войтович. В кількох хвилинах канал заповнився такою масою води, що він не встиг уже видобутися на верх. Вода захопила його з великою силою і понесла засклепленим руслом поза місто. Інші робітники пробували його ратувати, але не могли ніде його зловити. Аж далеко за містом коло кістярні біля Ляшок Мурованих побачили люди топільника у воді і відставили до трупарні. Войтович мав 28 літ і осиротив жінку та діти.

СМЕРТЬ ЕВГЕНА ТУРБАЦЬКОГО.

У Львові помер у санаторії Каси Хорих Евген Турбацький, відомий перед війною артист-маляр, ілюстратор українських видавництв, в останніх часах член редакції „Дзенніка Людового".

КОТЮЗІ ПО ЗАСЛУЗІ.

В селі Іванівцях коло Коломиї живе ще недобиток колишньої дудикевичівської ґвардії, учитель Яворський. Він належить до „поржондних старорусінув", любить завдавати шику, а свої дочки післав на „викшталцене" до Уршулянок, „цо му бардзо добже відзяно". Недавно тому був він на іменинах в одного залізничника в Підгайчиках, а підпившися собі добре з браку „очіщонной" звичайної монополки, почав страшенно уїдати на „Мазепинцев-Українцев", називаючи їх „падлецами" та іншими такими словечками з кацапського словника. Присутний при тім кандидат адв. п. К. не міг стерпіти такого кацапського нахабства і з таким розмахом дав йому в пику, що бідний мученик за „єдиную і неделимую" упав як довгий на землю, де пролежав аж до рання. Вернувши до дому з величезним ґудзом над оком, оповідає, що він поховзнувся та до вікна набив собі такого ґудза. Та івановецькі вуйки якось дуже недовіряючо покручують на це головами.

ГОСПОДАРСЬКА СКРУТА ПРИЧИНОЮ САМОГУБСТВА.

У Варшаві повісився Людвік Ортвайн, один з найповажніших представників польського торговельно-промислового світу. Причиною самогубства була теперішня господарська скрута, яка сильно відємно відбивалася на його фабриці меблів.

ТЕРОРИСТИЧНІ ЗАМАХИ НА УКРАЇНІ.

Реквізиція збіжа з боку совітських органів на Україні стрічається, як і минулими роками, з опором індивідуальних господарів, як також і колективних господарств. Передання хліба відбувається лище під натиском і то в малій скількости. В деяких округах роблять колективні господарства фальшиві звіти щодо скількости зібраних продуктів.

У звязку з сівобозром заноттовано ряд терористичних замахів на делеґатів комуністичної партії, висланих совітським правительством в українські села для інтензифікації сівозбору.

ТРАҐЕДІЯ НА ДНІСТРІ.

Недавно тому переправилися крізь Дністер до Бесарабії дві монахині жіночого манастиря в Херсоні. В часі переправи побачила їх радянська сторожа і зажадали від Румунів, щоби їх видали. Румунська гранична комісія згодилася на це і посадила обі втікачки на човен, щоби вернулися на радянський беріг. Веслували самі втікачки. Коли були на середині ріки, большевицька сторожа почала до них стріляти і вбила одну, що була ігуменю, Іванною Сідо. Друга монахиня так цим налякалася, що кинулася в воду і втопилася. Сталося все те на очах багатьох людей, що стояли на румунському боці.

ПОЛЯКИ ЗАПОВІДАЮТЬ НОВУ „ПАЦИФІКАЦІЮ"

ХОЧУТЬ КАРАТИ УКРАЇНЦІВ ЗА ПРОВИНИ, НА ЯКІ НЕ МАЮТЬ ДОКАЗІВ.

МАНЧЕСТЕР (Англія).—Берлінський кореспондент ґазети „Манчестер Ґардіен" подає, що Поляки заповідають нові репресії проти Українців. Не зважаючи на те, що польська влада не може доказати Українцям їх участи й вини в численних терористичних актах та актах нападу на почтові амбулянси, в польських урядових колах кружляють чутки про підготовку нових масових репресій у Галичині.

Можливо, що нові репресії не будуть мати таких форм, яких набрала була відома „пацифікація" Галичини, але всеж українському населенню доведеться пережити новий вибух польського державного терору.

ЗАПОВІДАЮТЬ РЕВОЛЮЦІЮ В РУМУНІЇ.

ПРАГА (Чехословаччина). — Бувший міністер румунського правительства при премієрі-міністрі Авереску, Октавіян Ґоґи, дав ширше інтервю кореспондентови великої румунської ґазети „Адеверул". Він політичне положення в Румунії представляє в темних фарбах.

Ґоґи стверджує, що румунське публичне життя має всі ознаки передреволюційного стану. Румунія стоїть на порозі великих потрясень. Коли ще в Румунії дотепер яко-тако зберігається спокій, то це треба завдячити лагідному характерови румунського народу.

На закінчення міністер говорить, що він з тривогою дивиться на майбутнє Румунії, бо сподівається, що кожда революція принесе розпад її великодержавности.

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК ПІД ДОГЛЯДОМ ЧЕКІСТІВ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Тут одержано останній звіт Всеукраїнської Академії Наук у Києві. Зі звіту видно, що Академія вже остаточно „вичищена" від членів, не бажаних московським чекістам. Імен „вичищених" членів і співробітників Академії звіт не подає.

На Академію покладено новий обовязок, а саме давати, на вимогу комуністичних орґанізацій, лекторів для виголошення протирелігійних лекцій. По наказу чекістів Академія „ухвалила" резолюцію про становище в Галичині. В тій резолюції Академія закликає Галичан завести в себе ради й тоді вони будуть „освободжені".

З відчиту видно, що кождий член Академії Наук може спровадити зза кордону потрібних йому для праці наукових видань не більше, як на десять рублів, та й то лише за дозволом влади.

СЕРБСЬКА „КОНСТИТУЦІЯ".

БІЛГОРОД (Югославія). — Уряд оголосив королівський декрет про вибори до парляменту. Нові вибори будуть явними так, що урядові аґенти можуть контролювати виборців підчас подачі ними голосів на певних кандидатів. Дотого виборча система складена так, що опозиційні партії не зможуть провести ніякого свого кандидата до парляменту.

При новій системі властиво не нарід буде вибирати парлямент, а королівськи уряд вибиратиме потрібне для нього заступництво. Провідники поступових партій заявили, що їх партії стримуються від участи в виборах. Назагал нову конституцію називають найреакційнішою, яку коли хтонебудь впроваджував в Европі. Така конституція може привести до політичних заворушень у Югославії.

ВИСАДИЛИ ПОТЯГ.

БУДАПЕШТ (Угорщина). — Невідомі злочинці висадили в повітря експресовий потяг, що йшов з Будапешту до Відня. Потяг висаджено в часі, коли він виходив з тунелю над великою кручею. Частина ваґонів злетіла на дно кручі, частина повисла в повітрі, а частина залишилася на торах.

При катастрофі 25 осіб убито на місці, 21 тяжко поранено, більшу скількість покалічено лекше. Слідство установило, що потяг висаджено двома бомбами. Поліція має докази, що це акт широко розповсюдненої міжнародньої орґанізації, бо сліди ведуть до Копенгаґи й Лондону.

СМЕРТЬ ЛЕТУНІВ.

МОСКВА (СССР). — Французький знаменитий летун Лебро та його механік Рене Месмін загинули на літаку Гайфен-ІІ підчас їх лету з Парижа до Токіо. Катастрофа скоїлася біля міста Казань, недалеко Уралу, через експльозію в моторі. Третий летун, помічник Лебра, Марсель Доре, вратувався при помочі легкопаду.

На другий день загинули два російські визначні летуни: ґенеральний інспектор авіяції Мазеравп та його помічник Писаренко.

„РЕВОЛЮЦІЯ" В АВСТРІЇ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Фашистівський ґаймвер у Стирії зробив спробу захопити владу в свої руки. Цю спробу зліквідовано на протязі одного дня, при чім убито одного соціялиста й сімох поранено.

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„НІМЕЦЬКА ІНТРИҐА"

Нюйорський „Нови Свят" оголосив в числі 254, з 11 вересня, „Ліст отварти до Украінцуф", виданий зприводу „сензаційних ревеляцій" краківської польської ґазети „Ілюстровани Курер Цодзенни" про здогадне фінансування Німеччиною терористичного руху на терені „Малопольскі Всходнєй".

Це письмо замітне тим, що в нім не говориться вже про „Русінуф", а про „Украінцуф". Але всеще про „Малопольску".

„Нови Свят" взиває нас пізнати „правду" і не давати себе дурити Німцям, котрі удержують „платних аґентів", які підпалюють польські двори, нищать телеґрафічні стовпи та допускаються ріжних убивств, як от Тадея Голуфка та інших.

Замісць „німецької інтриґи" і „пруських марок" пропонує „Нови Свят" інший шлях: братню згоду й льояльність супроти Польщі.

Ревеляції про „пруські марки" в злуці з боротьбою Українців за визволення зпід Польщі належать уже до старих польських брехонь. Тіж самі Поляки твердили донедавна, а у великій мірі кажуть ще й тепер, що наша національна назва теж видумка Німців, ґрафа Стадіона й т. п. Та ця наївність і облуда переходять уже всякі границі, коли вони підходять з „ревеляціями про пруські марки" до самих таки Українців. Бо чейже ми самі, себто ті, що збираємо й складаємо жертви на нашу культурну й політичну боротьбу, знаємо краще, якими матеріяльними засобами розпоряджаємо, як знаємо й те, що нема нам нізвідки ніякої допомоги, крім тої, яку самі собі даємо.

Польська Телеґрафічна Аґенція й польська преса розтрубіли по світі, що Голуфка вбили українські терористи, котрі нібито хотіли в той спосіб звернути увагу Ліґи Націй на Галичину. Щоби тепер ослабити оту свою „рекляму", береться польська преса за публікацію якихсь „документів", з котрих мало би виходити, що терористичних актів у Галичині допускається горстка „платних німецьких аґентів". З одної глупоти попадають Поляки у другу. Бо коли би неспокій в Галичині був ділом кількох „німецьких аґентів", то при чім тут „пацифікація", тюрми й варварства, доконувані над безборонним українським населенням? Компромітують себе ще й своїм власним розумованням.

НАЙНОВІШІ ХВИЛЮВАННЯ

(Докінчення)

II.

Зацікавлення українською справою в Анґлії спонукало двох парляметаристів, членів теперішньої кермуючої в Анґлії політичної „Лейбор Партії", приглянутися українському життю на місці. Дня 5. серпня приїхав до Львова посол до лондонського парляменту Ріс Дейвіс, а дня 6. серпня другий посол, Джеймс Бар. Обох послів стрінули українські круги дуже ввічливо й прихильно. Давали їм усякі пояснення й інформації, помогли звидіти місто Львів, погостили їх скромно та навіть повозили трохи по краю, бо оба вони зазначували, що хотять особисто приглянутися цілости нашого життя та нашої творчої праці на всіх ділянках. Посол Дейвіс був у Рогатині, де оглянув зверха величавий будинок закритої минулої осени ґімназії „Рідної Школи". На жаль, не міг побачити його в середині, бо на кімнатах наложені поліційні печатки. З деяким неспокоєм кинув він для кожного з нас самозрозуміле питання: „А що сталося з дітьми? що з учителями?" Він не догадується, що в нас такі речі не входять у рахубу! Побув також у селі в Рогатинщині і тут мало не попав у руки поліції, яка жадала від нього леґітимації, а він не мав її з собою. Він гадав, що це так, як в Анґлії: вистане вилеґітимуватися при переїзді через границю. Оглянув кооперативу в Загірю зі слідами пацифікації, українське купелеве місце Черче й тамошній Народний Дім, але тільки зверху, бо будинок запечатала цеї весни поліція.

Другий посол, Джеймс Бар, переїхав Стрийщину. Звидів село Лисятиці, Угерсько, Повітовий Союз Кооператив і Маслосоюз у Стрию, подивляв у Дрогобиччині величавий порожний будинок закритої ґімназії „Рідної Школи", побалакав із селянами та робітниками, інформуючися точно про відносини та умовини життя.

У Львові мали оба посли довгу візиту у воєводи, а відтак польський пан, Дунін-Борковський, уладив у Львові сходини визначних польських громадян з ріжних партійних угруповань. Не прийшов тільки представник „вшехполяків" вимовляючися недиспозицією.

Дня 9. серпня відїхали оба посли, прощані Українцями. При прощанні задемонструвала їм польська поліція деякі компромітуючі свої виступи, як домагання аґенткою леґітимації від одної пані, чи леґітимування поліцаєм одного з учасників прощання.

Маємо враження, що англійські посли бачили більше, ніж надіялися. І пізнали більше. При ріжних нагодах подивляли чистість і справність наших кооператив, нашу культуру, запопадливість, свідомість і жертвенність. З другого боку — Поляки достарчили їм деяких доказів свого поступовання: то печатки на українських школах та освітних домах, то леґітимування спокійних людей як злочинців на прилюдних місцях, то в поломаних меблях священика в Загірю, з часу минулорічного погрому, то знов у факті неприхильного становища польської преси до їхнього побуту.

Ще в часі візити Англійців розгорілася в польських часописах горяча дебата на тему: пощо вони сюди приїхали, чому саме тепер, літом, пощо влада дала їм дозвіл на виїзд, чого Анґлія мішається в справи чужої держави і т. п. І замітні були деякі розумування. От н. пр. як уявляє собі львівський „Век Нови" причину зацікавлення з боку Анґлії українським питанням:

„Це знана річ — пише, — що Анґлія основно займається українською справою тому, що вона в розвязці тої справи особисто заінтересована. Боротьба совітської імперії та большевизму, який чигає, щоби завдати смертний удар володітельці морей (а тимсамим і суші), звернула очі англійських політиків на нарід, що живе над Чорним морем і далеко відти на північ, якого експанзія сягає на схід аж до Туркестану і якого культурні та господарські інтереси суперечать інтересам Росіяи. Випущення з руки такого атуту було би злегковаженням останньої дошки ратунку в будучности. Тому в Лондоні вже давно запало рішення: розчленувати СРСР (а не відновлення неподільної Росії) і на тій саме лінії стрічає передбачуюча та сягаюча в далеку будучність англійська політика — українську політику, що нетерпеливо прогризає вязи сучасної дійсности".

На нашу думку — оба англійські посли не були висланиками свого уряду, ба навіть ледви, чи й своєї партії. Тому ледви, чи вони приїхали до Сх. Галичини з такими далекойдучими намірами своєї держави. От, чули, що є недалеко якась екзотична „кольонія" і забажали її наочно побачити.

Нема що й говорити, скільки попало тим „англійським туристам іншого типу" — як їх назвала одна варшавська ґазета — через те, що не вдоволилися конференцією та інформацією львівського воєводи, але поїхали з Українцями на село. „Що сказав би Дейвіс, колиб так делеґація польських парляментаристів виїхала до Індії для розслідження тамошніх відносин". („А меш у церкві свистати"? — прим. складача). Так писав львівський бруковий орган урядової партії „Експрес Вечорни". Розбалакалися й про те, що Українці перенесли тепер свій пропаґандовий апарат з Берліна до Лондону. Відки то на думку Поляків уже не кермували українською політикою! Того, що український нарід має свої засади й змагання без огляду на те, чи вони комусь милі, чи ні, — ніякий Поляк не всилі зрозуміти. І от, при обговоренні побуту анґлійських послів у Львові закінчує вшехпольський орган „Курер Львовскі" так: „Східна Малопольска це земля історично, культурно та економічно від віків звязана з Польщею, заселена двояким населенням, яке мусить знайти спсоіб згідного пожиття".

Не зважаючи на „поступ" у думках вшехполяка, який іде на таку „уступку", що говорить вже про „співжиття" двох народів у Східній Галичині, то всеж таки він ще не всилі завдати собі питання: хто звязав ту „Малопольску" з Польщею, відки взялося тут двояке населення, яким чином ніби стала „Малопольска" культурно чи економічно польською і т. п.

Та не журіться тим. Час, обставини і власна воля народу працюють у нашу користь.

20. серпня 1931.

X.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За липень і серпень 1931).

I. ПРИХІД:

З перенесення		$ 63.10
Прихід в в липні й серпні		2,458.49
Разом		$2,521.59

II. РОЗХІД:

а) Висилка до краю:		
1) На визвольну боротьбу	$1,350.00	
2) Рідна Школа	200.00	
3) Інваліди	200.00	
4) Читальня в Болотні	112.00	
5) Загранична пропаґанда	100.00	
6) Політичні вязні	50.00	
7) Сироти	50.00	
8) На кошти висилки делеґата на Міжнародній Студентський Зїзд	50.00	
9) Тов. „Січ" у Празі	50.00	
10) Народний Дім у Сяноку	50.00	
11) Письменникам	50.00	
12) Тов. ім. Шашкевича на викуп Білої Гори	25.00	
13) „Жіноча Доля"	25.00	
14) Пластуни в Чехах	25.00	
15) Кошти письм і висилки	12.96	$2,349.96
б) Кошти вдержання канцелярії за два місяці		25.00
Разом		$2,374.96

III. ЗІСТАВЛЕННЯ:

Загальний прихід в липні й серпні 1931 р.	$2,521.59
Розхід	2,374.96
Остається в касі Обєднання з кінцем серпня 1931 р.	$ 146.63

Обєднання Укр. Орґанізацій в Америці.

Іван Петрус.

БАЗІКАЛО

— Тето, тето!.

— А що там?! — Повитуха Кольчавка обернулася за голосом. Хлопчисько не старший чотирнацяти літ біля плоту переступає з ноги на ногу.

— Тета Мичуличка просять вас!

— Тета Ми-чу-лич-ка? — І Кольчавка вперто пригадує собі, котра це тета та що хотіла би.

— Та це та з Розпиття, з Горішнього Розпиття! — пригадує хлопець. І тут повитуха нараз рукою лише вдарила себе по чолі. Вже собі пригадала!

— Я, я вже знаю, синку, я вже собі пригадала, а так, таж вона мені згадувала! — І Кольчавка вдумчиво похитує старою головою.

— Тай просили не гаятися!

— Самособою! Певно! Хто не спішив би, коли така річ кличе! Самособою! Самособою. Я гнеть. — І тітка Кольчавка верхом твердої руки ніс собі втирає і по хаті увихається.

— Ну, славити Бога, що раз пригадали собі мене! Та то вже, далебі, аж смішно в тих наших горах, аж соромно згадати! Чи то той нарід уже такий вінащо, чи що, тяжко сказати! Не родяться діти, не родять, не родять, не родять! Та деж то в наших часах, то бувало інакше! Повернешся лише біля хлопа... ех шкода говорити! — І тета скоро головою похитала, пішла подвірям, уже зовсім не дбала про того хлопчиська, що прийшов з орудкою. А йому, видно, також не подобалася тетина балаканина, бо пігнав улицею, начеб хотів здогонити старого фірмана, що туди їхав учора.

Та нараз Кольчавка лише блиснула очима.

— Йой, Ісусе Христе, Гей. Івасю! Чи Степане, Гриньку, Артемку, Миханьку чи Мартине, чи як там, на біду, тебе кличуть! Гей! Ге-ей!

Хлопець зупинився.

— А що? — верещить зпід горбка, що мало горла не розідре собі, скільки сил стане йому.

— Та зачекай на мене!

— Я... не мо-жу, те-тооо!

— Та чому не можеш?

— Бо йду по панотця!

— Навіщо іще панотця?

— Бо дядька Оніхра покопала корова!

— Ах так, то що іншого!... Гм... А я гадала... То бодай скажи мені, де живе та твоя Мичуличка...

— Таж у Розпитіті!

— Дурний ти, я це знаю, та чи в селі, чи може на Куті, чи в Пасіках, на Пискавці чи як там!

Та „любий збиточник" уже чимчикував далі, тепер у голові йому був хорий Оніхро! Лише обернувся:

— А біжіть... нема часу чекати!

Кольчавка радо булаб дала йому раз поза вуха, та він був уже далеко. Тому вспокоїлася, лише пробурмотіла:

— Це моя в тім голова, це твоя, ти голопятнику, а слухалаб тебе німа губа! А це бжілочка, така крихіточка! Господа Бога не знає, а що не чекає, це...

Та зараз Кольчавка вспокоїлася, як звичайно, була розважлива. В душі роздумувала над своєю справою та бурмотіла:

— Коли скоро, то й скоро! То правда: така дрібнота не вміє чекати! Га, як прийде його час, та як занюхає світ, начеб хто його кликав, тому махай під гору що духу!

Та що правда, то правда, ледви в своїй голові все те розважила, то вже вхопила торбу й усе, що треба, тай лише вгору дорогою! Бо дорога не коротка, тай полем і лісом, а потім там через цвинтар, де вже дорога помало скручує біля жидівської коршми...

Там, там у селі когось спитається, онтам, де кружляє та ворона, любе сотворіння!...

І тітка Кольчавка не зважає на свої літа, а наче молода дівчина скорою ходою безконечну дорогу справді наче проковтує... Ніхто не сказав би, хто її так побачив би, що вона направду старенька бабуся та що вже пять хрестиків на хребті має... Вона про те не дбає!

А цеж зима, бідненька бабуся добре таки впріла!

Зате Розпиття вже гень-гень на неї киває...

Аж тут їй Господь Бог нараз посилає дідуся. Він певно добре знає село, то вже і справить її.

— Дядьку! Гей! А гей!

— Здорові були! Або: На віки слава, коли й ви поздоровили... А нуко... гляньмо!... Здається мені... далебі, чи не будете ви Клобучниця?

— Ні. Я йду туди, до Розпиття тай хочу вас просити, ви певно знаєте, дядьку...

— А що? Щож вам треба...

— Дядько пахнув з люльки. А що викурилася, вибив її та дивну тітку лище змірив очима та намагається вгадати, що вона за одна. Заки вона скаже, що вона за одна, то вже його люлька знову буде повна. Щоправда, дядько був поворотний, лише не шпортав пальцем у нещасній люльці, мало що їй шапочка на землю не впала.

— Може знаєте, дядьку, де живе Мичулик? — І повитуха дуже цікаво в дядькове лице лише глипає очима.

— А відкіляж ви?

— Я відтам, з міста!

— Гм, а ви тут уже давно не були.

— Відкіля ви це знаєте?

— Я зараз пізнав, як лише ви губу отворили! Як би я не пізнав того, до чорта! Таж це ясне, як це сонічко, або тото небо. — І при тому дядько лише воює з люлькою та рівночасно теревенить і теревенить наче навіжений, словечко за словечком лише сиплеться з нього, наче бараболі з міха, коли його витрясають.

— Колиб ви у нас що хвилі бували, то ви знали би, що така порада не є така легка! То легко сказати: „Я шукаю Мичулика". Та показати, то вже не так, моя люба, золота! Таж я не якийсь брехун або химерник і не сидять мені в серці якісь збитки! Я міг би зараз показати: тут, там або ондечки, коли хто питається, де живе Мичулик. О, в мене того нема! Я вже радше скажу: Так і так, моя люба!... — Дядько сипле словами, а очі лише вилискуються йому, що тітка Кольчавка наче стуманіла. І вже хоче йти, кинути дядька, що таке дивне якесь говорить їй... та... йой біда! Вже годі! Сивий дідусь держить її за рукав і наче кліщами сильно стискає!

Його поморщені уста наче барабан у поході барабанить, так вони лише дудонять:

Мичулик, Мичулик? Та котрий Мичулик? Котрий міг би то бути? Тут знаєте, Мичуликів наче в полі цвіту! Є тут Мичулик, якого в селі зовуть „Козячою Губою". Гм, кажуть йому так, бо губою рухає наче дудар дудою. Коли де до вас причепиться, то не лишить на вас сухої ниточки. Гм, то добрий чоловік, одначе губою свиня. За літа мурує, а в зимі то по коршмах лише пересиджує. Хлопів у коршмі забавляє, якась мацапура! Та, далебі, кажу вам, хай він вам раз розпустить вапно на червоно!

Обоє вже в селі, а тітка Кольчавка лише уста отвирає, радаб промовити, одначе дядько їй не дає прийти до слова, розпустив рота на всі заставки!

— То того Мичулика в селі прозивають „Козячою Губою" і він живе на Куті. Потім є Мичулик „Вовчий Хвіст". То вам знову інша фіґура. То вам драб, Бог мені свідком, що аж страх! Живого й мертвого спокусить. Тут попід цвинтар іде гостинець. Гм, на дворі тихо. Чоловік там, повідаю вам, не стріне звечора ні живої душі. Кругом тишина. Лише той телеграфний стовп співає, а зимою зпід ніг силюх зірветься. Аж нараз перед тобою страшна фіґура! Гм! Хлоп наче гора, а пястук наче довбня! „Ходи, чуєш, тут є шинок! Жидівка там оковиту продає! Кажу тобі, направду: жидівка, що аж гей! Очі їй сміються, а сама наче та кітка. То нічого, що стара! Дасть тобі сивухи, що аж коло серця тобі защемить! Випємо там разом! Ти нині мене погостиш, а завтра я тебе!" І так валить до тебе, пястук держить тобі над головою, а в пястуці кусник каменя не менший від скелі! І чоловік мусить іти, коли не хоче, щоби костомаха не забрала його! І мусить заплатити йому почастунок. І платить і платить, аж йому в кишені вкінці лишиться саме полотно, а в полотні ліра! Такий вам той Мичулик! Він живе на Пискавці...

— Та я не, я не того... я...

— Чимало Мичуликів є у нас у селі, ну, кажу, як цвіту! А кривий Мичулик. Самособою. Той має купу діточок, а такий з нього говорун! Лише тарахкоче й тарахкоче, а нікому не дасть прийти до словечка. А зрештою, що він іще робить? Ба, він винаймає те, чого не має. Баранів на панськім випасає! Своїх і чужих. А то є так, тето: На весну бере їх, щоби вам їх підгодувати. Дасьте йому три ринські, він вам вовну верне тай барана вам досить добре випасе, самособою на панськім. Алеж бо то дивне, що при тім пашенні ніхто його ніколи не приловить! Колиж дасьте йому на випас баранів, то мусите дати й вівці. І дві на одного, за них йому заплатите теж за кожну три ринські, а також усю вовну додому дістанете, але зате молочка або бодай сира за цілісеньке літо від них не бачите! Що він має такі помисли, то його в селі адукатом прозвали. А його хату ондечки на Пасіках бачите.

— Алеж бо я...

— Нічого, нічого, моя золота. Що вам не його треба, то я вам уже по носі пізнаю. Є тут Мичулик, як кажуть йому „шараварник". А чому його так прозивають? Не вірили би

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕВДОВОЛЕНОМУ З „ПИСАНИНИ".

В ч. 202 „Свободи" питає читач гром. Тедер Зінюк, кому здалася „писанина" д-ра Скегара, маючи на думці його опис з подорожі по стейтах і Канаді.

Я є також членом У. Н. Союза й „Свободу" читаю 30 літ. І як такий скажу, що я з описів д-ра Скегара дуже задоволений і вдячний йому за те, що не пожалів часу і труду й описав свої вражіння.

А коли д-р Скегар не завагався описати своєї подорожі в „Свободі", то це свідчить тільки, що д-р Скегар дійсно знає, що інтересує читачів „Свободи", і то краще ніж гром Тедер Зінюк.

Гром. Зінюк називає подорожування „витребеньками". А прецінь навіть у теперішні важкі часи сотки наших іміґрантів ідуть відвідувати рідний край, а притім оглядають ще й інші краї.

Дотого треба знати, що як тут у стейтах так і в Канаді є богато наших людей, котрі працюють в залізничих компаніях. Оті люди дістають теж вакації й ще вільну їзду. Богато з тих людей не знає, куди їм їхати, бо не мають практики. А, прочитавши описи д-ра Скегара, матимуть уже вказівки.

Злі часи були і ще будуть. Є вони теж і доброю наукою, щоби люди в добрих часах думали за завтра. Ми бачимо тепер, що бідують теж і ті, що ще недавно носили по кілька перстенів на однім пальці, та крім самогонки не знали ніякої іншої розривки. Так хай хоч тепер подумають, що подорожування є кориснішим від перстенів з брилянтами.

Як би наші люди більше подорожували, то пізнали би, що не тільки світа, що в вікні, що не треба душитися в тісних кімнатах по містах, а можна жити по людськи на фармах, як от живуть наші люди в Канаді.

Гром. Зінюк думає, що хто вже „доктор", то вже великий пан і тільки думає про „витребеньки". Можливо, що таким представляє собі й д-ра Скегара. Тому я уважаю справедливим пояснити, що д-р Скегар належить до піонірів між культурними робітниками серед канадійських Українців, де він був довгий час учителем. До Шикаго приїхав на дальші студії й там став дентистом.

Мало хто має поняття про працю наших учителів в Канаді тому яких двацять літ. Неодному приходилося жити далеко, по 20 миль і більше, від почти, залізниці, а навіть і склепу. А були такі часи, коли треба було спати на дошках і в соломі, а накриватися якою старою кожушиною. От до таких „панів" належить і д-р Скегар.

Коли би часопис писав тільки про злі часи і проливав сльози, його ніхто не читав би. Ми всі є люди робучі. Мене гром. Зінюк не зрушить, коли нарікає, що є люди, які ходять по пів милі до роботи і їм уже досить „подорожування". Я ходив довгі літа від 2 до 3 миль до роботи і з роботи і жию ще до нині й не бачив, щоби хто інший помер з такого ходу.

Я працюю, як і всі інші, й радий, коли можу по праці відітхнути і прочитати в нашій „Свободі" щось поучаючого й такого цікавого, як от описи подорожі д-ра Скегара.

Ілія Микитюк,
Болтимор, Мд.

ЗПРИВОДУ РІЧНИЦІ ВБИВСТВА ЛЯХАМИ ЮЛІЯНА ГОЛОВІНСЬКОГО, СОТНИКА У. Г. А.

Зближається день 30 вересня, в котрім то дні неждано сповістили часописи, що впав з рук польського жандарма бл. п. Юліян Головінський, борець за волю і кращу долю для свого народу, бувший сотник У. Г. А. Був це визначний, незвичайно відважний і відданий народній справі борець. Дуже велику втрату спричинили Ляхи нашому народови. Головінський не згинув як його товариші, після смертного присуду ворожого суду. Він згинув від кулі поліцаїв, котрі провадили його через бобрецький ліс до залізничого двірця Бібрка-Хлібовичі.

Стрільці знали добре Головінського. Це він вів у бій за Україну нашу славну IV. Бригаду і перший вступив по перемозі ворога до столиці соборної України — Київа, ідучи за кличем — шлях до Львова через Київ. Маючи таких Головінських, не дивниця, що молоде покоління на рідній землі наскрізь революційне, та що живе лише для святої ідеї. Головінський і Гриць Пісецький це були живі вирази настроїв серед теперішньої молодіжи. Їх смерть захопить душі молоді і примусить її ступати їх слідами. Годі плакати! Боротьба вимагає крови. Бо що було би з нас, коли би ми не хотіли давати жертв за своє визволення? Вартість народу пізнаємо по тім, скільки і яких він мав героїв. А миж нарід славний. Ми горді з того, що наше покоління видає Головінських, Пісецьких і інших. В річницю смерти Юліяна Головінського полинім думкою на рідну землю, де спочиває наш славний борець за кращу долю і волю свого народу. І ми тут на іміґрації за морем звеличаймо річницю смерти Юліяна Головінського, як того, що ніяк не годився з окупантами українських земель. Тут на вільній землі Вашинґтона можна влаштувати концерт, або хоч відправити панахиду, бо на рідній землі це строго заборонене. Обовязком нашим є за те потбати, бо память замордованого Ляхами героя Головінського не повинна ніколи згинути з сердець нашого мученого народу. Для нас його смерть має бути закликом, до чину. Нема вже між нами живого сотника Головінського, але живе та ідея, якій він служив і за яку згинув. Ціла Европа дивиться ще далі на муки поневоленого й безборонного українського народу й нічого не робить. Та зближається час, котрий таки положить конець варварському панованню. Хай Ляхи памятають, що не зломить буря кремезного дуба, і не поневолити їм дітей вільних козаків. В нашій крові кружляє сила Чорного моря, буйність широких степів, нестримна воля широкого Дніпра та завзяття бистрого Дністра. Ще відживуть Жовті Води, Корсунь та Зборів! Бо діждемося хвилі, коли з крови поляглих українських героїв повстануть щораз нові борці за волю України.

Іван Миленький,
бувший У. С. С., тепер
у Гарвій, Ілл.

ВИБІР КАНДИДАТІВ ДО МІЛІТАРНОЇ АКАДЕМІЇ.

Сенатор Моров звернувся до „Свободи" з проханням подати до відома українського загалу, що він в біжучому році може визначити двох кандидатів зі стейту Ню Джерзи до военної академії Вест Пойнт.

Senator Dwight W. Morrow of New Jersey will appoint this fall two young men as principals and four as alternates to fill two vacancies in the Corps of Cadets at the United States Military Academy, on July 1, 1932. He announces that he will make these selections through a competitive examination to be held through the instrumentality of the United States Civil Service Commission, at several cities in New Jersey on October 31, 1931. Any young man will be eligible who is a resident of the State of New Jersey, who has no physical defect that will bar him from entrance to West Point, and who is of such age that he will be between the ages of 17 and 22 years on July 1, 1932. After completion of this examination it is Senator Morrow's purpose to have a subsequent oral examination conducted by a committee of representative citizens of the State, who will select the six young men from the leaders as determined by the Civil Service examination.

Any young man of New Jersey desiring to compete for these appointments may obtain information of the requirements of Army authorities and of the details of the plans for the examination by applying to Senator Morrow at his office in Washington, D. C.

ви! Він вивчився на полатайка й шевця. Кажуть, що пройшов із полатайством усю лепубрику тай ще крім того великий шмат світа. Потім тут заліз! Шкраби тут латає, кожен ходак зі села мав він у своїй руці. Далебі, вірте мені, він вам по ходаках навіть людей пізнає! Алеж бо то, прошу вас, село невелике, чи чоловік виживе тут із самих постолів? Гм, уже від Федора, певно знаєте, себто від початку березня аж до зимного Миколи шляється вам цілісеньке боже літо. Та що він там заробить, хто хотів би жити з самих постолів? А він це знає, чорт би його! То, чуєте, тут у селі не маємо дротяря ні кравця, тому він обвішається часом і горшками а деколи і штанами. Обоє полатає, бо того потреба, пробі, аж глянути стидно! Тому то й наші люди кажуть йому „шараварник". Той під лісом живе...

Нараз напроти них від болісного скрику наче здрігнулася хатинка... і повитуха Кольчавка зараз звітрила! Вже не хотіла поради, сильно шарпнула собою, вирвалася дядькові й уже лише фірточка від городу луснула за нею... І вмить усе знала!

А дадько також! Розвів нараз руками та сердито скрикнув:

— Щоб тебе чорти взяли! Начеб не могла відразу сказати, що питає за Мичуличкою, яка сподівається дитинки. Бідненька, що вона мусіла перейти! А все через тую бабу! В такій страшній хвилині лишитися самій! А ця тут цокотуха стануля собі: мало що не під вікном і стоїть і стоїть і пищиском меле та лише плеще, замісць щоби, до сто чортів...! Направду, до криміналу датиб таку цокотуху! Замкнути її так на рік або на два роки, коли в таку хвилину по дурному розбазікається. То придалося би, то би потім певно такій ледащиці напевно рот замкнувся би!

І вдумчивий дядько закурив люлечку тай ще за Кольчавкою посилає чорта і чортицю, ще й „перуна".

Потім розглянеться, очі прислонить собі, пильно вдивляється. — Еге, то він! Гень смалить Вайда, о так, кум Вайда! А щож, далебі, куди це він так поспішає? Мусимо здогонити його, мусимо, треба розвідатися, чи вже доїться їм ця їх нещасна корова, чи ні... бо, коли ні, то треба щось радити... тай розповім теж, як тут тая баба... балакуча...

І дядько не зважає, що кум Вайда, направду, лише перед ним так скоро втікає. Він уже за ним біжить і:

— Еге, дядьку, чуєте, мушу вам сказати... — і вже держить кума та своїй красномовности знову дає волю...

(З чеського переклав М. Н.).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БАВНД БРУК, Н. ДЖ.

Поклик до українських громад повіту Сомерсет в справі рідної школи.

Ніхто не заперечить, що свідомість національна нашого народу тепер зросла, що є важним чинником у нашій боротьбі за свою державу. Нарід, котрий змагає до державности, мусить бути перш усього національно свідомим, — а далі культурним. Все те зрозуміли й наші іміґранти в Америці й тому позакладали свої організації, часописи і свої народні школи.

В наших околицях з кінцем шкільного року почався такий рух за школу. Почин до цього дали свідомі місцеві громадяни, створивши центральний комітет та заанґажувавши учителя І так мимо горячих днів — спек отворено з початком червня школу, щоби через вакації підготовити дітей. Школу отворено в таких громадах: в Бавнд Брук з 50 дітьми (перший раз), в Савт Плейнфілд з 30 дітьми (перший раз), рівнож переорґанізовано занедбані школи в Менвил й у Рерітен. Вище наведені школи отворено з чотирокласовими курсами навчання, по предметах: літератури, історії й ґеоґрафії. Наука через час вакацій велася три рази на тиждень. В Бавнд Брук діти скінчили І-шу клясу та з новим шкільким роком переходять до вищої. Розуміється, не всі, бо діти є ріжних катеґорій. Рівнож і в інших школах діти покінчили за час вакацій початкові курси. З кінцем ферій відбудуться іспити до вищих кляс в школах в Бавнд Брук, Менвил і Савт Плейнфілд.

Коли зважити, що діти перед отворенням шкіл не знали навіть азбуки, а тепер пишуть, читають і складають навіть тяжкі речення, то треба признати, що діти зробили великий поступ.

З новим шкільним роком хай не буде ані одної нашої дитини поза школою. Віддаймо всіх дітей в свою рідну школу — кузню народу. Всі ви, котрі бажаєте волі рідному краеви, зрозумійте вагу школи та памятайте, що тільки в щиро національних школах виховаємо свідомий молодий елемент!

Зближаються холодні осінні зимові вечері, подумайте над тим, як їх проведе ваша старша молодь? Подбайте, щоб і вона брала активну участь в піднесенню громад морально й матеріяльно. Тому хай вона вписується до хорів, котрі тепер орґанізуються. Великою хибою старшої молоді тутешньої є те, що вона не вміє по українськи ні читати, ні писати. Для таких будуть писатися тексти пісень в англійській мові. Для тих, якщо будуть охочі, будуть влаштовані безплатні курси української літератури. Українські хори вибиваються всюди на перше місце. В хорі учиться молодь порядку і карности. Хори вже почали вправлятися, але бракує мужеських голосів. Заступити їх вчасти мусять старші громадяни, а думаємо, що згодом призбираємо молодші сили. До хору можна вписуватись дівчатам та хлопцям вище 15 літ.

Думаю, що громадянство зрозуміє значіння культу рідної пісні та радо піддержить орґанізуючіся хори, з якими хочемо виступити не тільки перед своїми, але й американською публикою. Пригадую, що близький час до державних свят, тому посилення хорів є дуже на часі.

Проби хору відбуваються в кожній з громад вечером в год. 7.30, а то: в Бавнд Брук у вівтірки й пятниці, в Савт Плейнфілд у середи й суботи, в Менвил у понеділки і четверги.

Рівнож орґанізуються й аматорські гуртки, тож і щодо цього проситься теж моральної піддержки.

Тож до праці! Хай нікого не лишиться в громадах, котрі байдужно відносилисяб до відродження наших громад. Хай буде нашим кличем: Всі українські діти до рідної школи, а молодь до хору й аматорського гуртка!

Митро Пасічник, учитель.

—o—

КОВТСВИЛ, ПА.

Український хор перед 7,000 слухачами.

Заходами „Бредивайн Файр Компані" влаштовано величаву виставу, якій приглядалося коло 7,000 публики і в якій здобув собі велике признання український хор. Вже місяць наперед оголошено в часописах, що має виступати український хор і заповіджено 4 рази на радіо. Українці не могли дочекатись тої неділі 30. серпня, щоби почути хор. Вечером відїхав хор автами на призначене місце. Американці гарно всіх привитали.

Насамперед заняла місце оркестра з Редінґ. Точно в 8. годині вечером виступив хор на підвищення. Оплески були такі довгі, що треба було ждати кілька хвиль, щоб успокоїлись. Перших двацять минут співав хор, а коли робив місце для оркестри, знову присутні нагородили хор гучними оплесками. До української гарної пісні ще долучилися і гарні українські строї. Все те складалося якось дуже гарно. Треба згадати і се, що місцевий парох о. П. Дмитрик натрудився вивчити хор, щоби все випало якнайкраще. Між виступом хору і оркестри, о. П. Дмитрик відспівав чотири пісні сам до радія, дивуючи Американців своїм голосом. Бо видно, що він не тільки провадить хором, але й сам добре співає. Визначні Американці з Гарісбурґуі Вест Честер зложили йому ґратуляції. Сей виступ підніс місцевих Українців на дусі. Бо, як самі говорять, се перший раз вони бачили такий виступ.

Те все було получене з видатками на українські строї, але ніхто на се не звертав уваги мимо тяжких часів. Одні вишивали самі, другі давали робити. Хотів би я звернути тільки маленьку увагу на те, щоби підчас таких виступів Українці заховувалися дещо інакше як цим разом. Одні проходжувалися перед публикою з циґаром в устах і парасолями в руках. Інші, котрим не подобалося, що Українці беруть участь в американськім виступ, на голос критикували хор і дірігента, не надіючися, що самі Американці звернуть їм увагу на їх нетактовне поведення. І дивно стає, коли критикує така людина, яка навіть своїх дітей не може виховати по українськи.

На сім вже хочу скінчити, та пожелати всім Українцям, і хорови та їх дірігентови якнайкращих успіхів в їх тяжкій праці.

Присутній.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ПРО СОНЯШНИЙ УДАР.

Соняшний удар буває спричинений довшим діланням соняшних промінів на шкіру людини, а передовсім на шкіру шиї і голови. Стан буває тим поважніший, чим більше є затакований мозок та хребовий стриж. Спершу наступає звичайно поверховне попечення шкіри, відтак приходить до перегріття та перекровлення мізкових болон. Обяви соняшного удару такі: температура цілого орґанізму підвищена, біль і заворот голови, шум в ухах, потемніння в очах, нуди, получені іноді з блювотами, нагле ослаблення. Обяви ці виступають звичайно внаслідок довшого перебування на сонці з неприкритою головою. Якщо людина з обнаженою шкірою і відкритою головою засне під безпосереднім діланням сильних промінів сонця, може навіть наступити смерть.

Перша поміч.

Як зьвляться перші обяви соняшного удару, треба таку людину відвести в холодок, розщібнути ковнір сорочки, подати пити потроха холодну воду, повівати над нею сорочкою, капелюхом тощо, щоби зробити штучний холодок. Як вже людина втратила притомність, зливати холодною водою і робити штучне віддихання. В кожному випадку треба засягнути лікарської поради.

При тепловім ударі уділювання першої помочі таке саме.

Як остерігатися перед соняшним ударом.

Ніколи не виходити на сонце з ненакритою головою. Вистарчить легонький соломяний капелюх. Решта вбрання повинна бути з ясної поруватої матерії (звичайне наше полотно), не повинна обтискати тіла, сорочка теж свобідна, біла з лежачим ковнірцем. Тверді ковнірці та краватка не повинні мати місця в літну спеку. Взуття легеньке і як найбільше провівне, шкарпитки тонкі, сітчаті. На літне вбрання можна би використати при добрій волі полотно сільського виробу. Те саме відноситься до жінок: на голову ясний соломяний капелюх, суконка з ясної тоненької поруватої матерії, свобідна, необтискаюча, взуття легеньке, провівне і практичне, панчохи тоненькі, сітчаті і не шовкові.

Перебування на сонці.

На сонці перебувати можна лише вповні здоровій людині, відповідно убраній і з накритою головою. Натомісць обнаженій людині навіть з накритою головою не є вказане. Соняшні купелі для самого гартовання тіла можна брати, але зачинати з малих давок по 5—10 хвилин і так постепенно збільшати щоденно по 5 хвилин до одної години. В цілях лічничих можна брати соняшні купелі тільки на підставі вказівок лікаря. Хорі на туберкульозу легенів, склерозу, хиби серця, зміни в кормовому проводі, анемію, малярію, а жінки підчас менструації взагалі не повинні перебувати на сонці з причини небезпеки для власного життя.

Діти.

— Скільки літ має твій батько?

— Стільки що й я, прошу пані.

— Якжеж це?

— Бо він став моїм батьком того самого дня, коли я народився.

—o—

В аптиці.

Помічник: А що є в тім слоїку?

Аптикар: З того слоїка дається лікарство, як ніяким робом не дасться прочитати рецепта.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

POLAND AND THE UKRAINIANS.

II.

PRISONERS FLOGGED AND TORTURED.

(From our Special Correspondent.)

Tarnopol, July.

Outside the town there is a cemetery where the soldiers who fell in the many campaigns have swept over this region lie buried — Germans, Czechs, Russians, Poles, and Ukrainians. The Poles look after their own and the Russian graves, the German and Czech graves are looked after by committees that come from Berlin and Prague once a year. The cemetery is well cared for and full of shrubs and flowers, except for one section, where a tangled wilderness half conceals the neglected graves. In the middle of the wilderness there is a thick, splintered wooden stump.

This section is the Ukrainian cemetery. The reason for the extraordinary contrast is not that the Ukrainians have less reverence for their dead than other people, but that they are not allowed to show this reverence, presumably because their dead, who fell in the War of Liberation twelve years ago, are considered disloyal to the Polish State (an analogy would exist if all Ireland had been subjugated by British military conquest after the Great War and the Irish were now forbidden under penalty of imprisonment or a fine to put flowers on the graves of their fallen). By the side of the main pathway that runs through the cemetery there is a notice-board announcing that those who tidy the graves or plant flowers on them are liable to three months' imprisonment with the option of a fine (this order does not, of course, affect any except the Ukrainians). Persons taking photographs of the cemetery are liable to the same punishment. If such photographs were shown abroad, at Geneva, for example, they might make a painful impression — the contrast between the neglected Ukrainian graves and the neat oblongs of the other graves, with their regular rows of crosses and bright flower-beds, is very striking indeed (as I who have just seen it can testify), and would show very clearly on a picture, and so would the splintered stump which is all that is left of the great wooden cross that towered over the Ukrainian graves until it was cut down by "Strzelcy."

The Strzelcy are a kind of Polish volunteer militia. They are really a reserve in case of war, though like most of the private military organizations in Central and Eastern Europe — like the German Stahlhelm, for example — they exist for civil rather than for foreign war. They are, in fact, an instrument of the Polish Terror, especially against the Ukrainians. Some distance beyond the cemetery, by the side of the main road, is a heap of stone fragments, the remains of a Ukrainian war memorial that was blown up by Strzelcy at Easter this year. One of the fragments is the upper half of the head of a life-sized Madonna: the thick, parted hair and the half-closed eyes are of classical beauty, and done with that extraordinary artistic skill that is not uncommon amongst the Ukrainian peasants, for the memorial is a piece of local carving and was erected by local piety.

Deaths from the effects of the floggings carried out during the "Pacification" still occur. Four are recorded this month — the names of the dead are Szmagala, Martynowicz, Smolik, and Spodaryk. Hundreds of victims lingered on in the villages because the Ukrainian doctors were kept away by the police. Hundreds of arrests were made, and the trials are still going on. I have just attended the trial of forty members of the "Plast" — a Ukrainian Boy Scout movement. It was a strange and moving experience to see mere schoolboys (some of them are only fifteen), wide-eyed and pale with anxiety, being tried like criminals. They have been acquitted, for there is no evidence whatever against them. Some of them spent weeks in prison before they were committed for trial. Their jubilation now that they have been acquitted is tremendous.

Tortured, Tried, and Acquitted.

There used to be a Ukrainian "gymnasium" — that is to say, a school for advanced pupils, here in Tarnopol. It was the only State "gymnasium" in the Voyevodship. It was closed down by the Polish authorities last September because three of the students were suspected of having committed arson on a Polish estate. Their names are Melnyk, Sosnowski, and Solonynka. I have investigated the case of Sosnowski and Solonynka in some detail (Melnyk is not in Tarnopol any more), for it is typical of the Terror. Wasyl Sosnowski was arrested on the 18th September in the village of Kurowce. He was taken to the police station and examined by a police agent. A policeman was standing by and gave him an occasional blow or kick during this examination. His mother, knowing that he may be in custody for a long time, came to bring him his overcoat and some bread, but the police beat her so cruelly with the butts of their rifles that she went home all bruised and shaken.

The prisoner was transferred to Holuboczok, where he was locked up in a stable for the night. The next morning he was taken to the police station. Not a word was said, but he was stripped and his hands were pinioned. Then he was dreadfully beaten. After the beating he was cross-examined by a policeman and beaten again or threatened with a revolver every time he denied the charge against him. He was then knocked down and beaten with a chain. But he persisted in his denial and at last, when threats and blows had failed, he was bastinadoed — that is to say, he was beaten on the bare soles of his feet, whereupon he broke down completely and said "yes" to everything.

He had been tortured from about nine o'clock in the morning until about half-past three in the afternoon. The soles of his feet were bruised and lacerated to the bone, so that he was unable to wear boots for several weeks afterwards.

His mere verbal admission was not considered enough. He was compelled to sign a written statement about a page and a half in length, declaring that he and the two other prisoners had conspired to set a wheat-stack on fire, that he himself had received instructions from the U. W. O. (the Ukrainian military organisation), and that the three had poured naphtha on some oats and then on some wheat.

Wasyl Solonynka was tortured in the same way by two policemen (their numbers were 16 and 18, of the 9th Division then, but have been changed since, and are now 185 and 179 here in Tarnopol). He fainted from the pain and, when he came to, he was unable to stand because of the injures to his feet. He was carried into another room, where he too had to sign a "confession."

All the three prisoners spent months in gaol before they were tried. They were charged under paragraphs 166 and 167 of the Penal Code. At the trial they withdrew their "confessions," explaining to the judge that there was not a word of truth in them, and that they had only signed them under stress of intolerable torture. The police denied that there had been any ill-treatement or even intimidation of the prisoners, but there were ten witnesses who gave evidence that they had seen the beatings, and there were many who testified that they had heard the prisoners scream. There was not a scrap of evidence for the prosecution, and the prisoners were acquitted.

Nevertheless, the "gymnasium," that was closed because of the charge against them, was not reopened. More than 400 Ukrainian students have had to seek admittance to other schools or colleges — many of them without avail — because three came under a suspicion that was found to be entirely baseless.

Solonynka is now nineteen years old. He is studious by nature, and would like to attend a college or a university. But he cannot obtain admission anywhere in Poland, not even in Warsaw. His father has appealed to the educational authorities but on the 11th of last month he received the final reply of the Polish "Curatorium," which says, "Your son cannot be received into any college."

(The first article on this subject appeared in yesterday's "Manchester Guardian").

(The Manchester Guardian, September 1, 1931).

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана члениця 339 від. У. Н. Союза, складаю щиру подяку урядникам У. Н. Союза за уділення мені допомоги в сумі $50 з фонду запомогового.

Анастасія Будай,
Филаделфія, Па.

Потіха.

Жінка (після сварки): Як я вмру, то другої жінки, такої як я, не дістанеш!

Чоловік: Дякую тобі, що ти мене так потішила.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Для потерпівших.

Товариство „Січ", 170 відділ Укр. Нар. Союза, жертвувало подовину чистого доходу з представлення на потерпівших від польського погрому в Галичині, 23 доляри.

Гроші переслано через Обєднання.

О. Онуфрів.

—o—

Як ми помагаємо Рідному кр.
НЮ ЙОРК, Н. Й.

Рідному Краєви.

Від Українського Допомогового Товариства „Дністер", від. 361 У. Н. Союза, жертвовано на визвольну боротьбу 117 дол. і на Інвалідів на Рідну Школу 237 дол. і 55 центів.

Вислано через Обєднання на призначену ціль.

„Дністер".

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

Збірка на Український Народний Дім у селі Красна, повіт Кросно.

Перші збори односельчан відбулися дня 19 липня 1931 в салі Нестора Ятчишиного, в Литл Фолс, Н. Дж. На збори прибуло поважне число односельчан. На них вибрали постійний комітет, котрий має працювати спільно з комітетом у селі Красна на Західній Україні. У члени комітету обібрано: председателем Нестора Ятчишина, фінансовим секретарем Адама Лесняка, рекордовим секретарем Василя Ткача, касієром Юрка Беднарчика. До контрольної комісії ввійшли: Матрона Ткач, Михайло Кобаса, Атанас Газдайка.

На зборах зібрано $322.50.

Жертвували: по $25: Н. Ятчишин, М. Кобаса, А. Лесняк, М. Романчишин, Ю. Беднарчик, Матрона Ткач, А. Газдайка, B. Wilson — Американець, І. Лесняк, М. Завонський; по $15: П. Кичан; по $10: А. Беднарчик, Анна Лесняк, М. Біло, М. Русенко; по $5: С. Купець, О. Смабула; по $3: Юлія Яблонська; по $2: Іван Станчак; по $1: І. Атаманець, Олена Рупа; по 50 центів П. Гураль.

Адреса допомогового комітету:

Mr. Adam Lesniak,
187 South Orange Ave.,
Newark, N. J.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ЛОРЕЙН, О. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 34, повідомляє всіх членів, що місячний мітінг відбудеться 20 вересня, в штофику Василя Фурдини, 2441 Іст 29 улиця. Проситься всіх членів явитись на мітінг. Не явившийся член задля важної причини має доручити вкладки до 25 вересня с. р. Вкладки до У. Н. Союза вишлеться 26-го вересня. Члени, незаплатившi своїх вкладок, будуть суспендовані або виключені. — Микола Фреляк, предс.; Іван Гіль, кас.; Д. Колачко, секр.

ЗЕЛІН, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 400, повідомляє всіх своїх членів, що мітінг відбудеться 20 вересня, в годині 2-ій пополудни. Проситься, щоби кождий член явився на мітінг, а коли не явиться і не заплатить вкладок, буде суспендований. — Гр. Мисик, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. Тов. ім. Івана Франка, від. 103, повідомляє своїх членів, що засідання відбудеться 19 вересня, в годині 6.30 ввечір, в гали церковній. Проситься членів прибути на час і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Н. Березовець, сек.

ДІТРОЙТ, МІШ. Бр. св. О. Николая, від. 175, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінг відбудеться 20 вересня, в гали парафіяльній при Клиперт і Едвард ул. Уряд просить усіх членів прийти на годині 12.30 в полудни, бо є важні справи до полагодження. Довгуючим членам пригадується, щоби вирівнали свої залеглости, бо в братській касі не стає грошей платити. Котрий член не явиться на сей мітінг, буде виключений з Братства. — П. Пошивак, предс.; В. еШремета, кас.; В. Бартош, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Василія Великого, від. 214, повідомляє своїх членів, що звичайний мітінг відбудеться в суботу, 19 вересня, в годині 7 ввечір, в гали парохіяльній, 29 Галстед ул. Проситься членів явитись на означений час, а довгуючих проситься вирівнати свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. — О. Сава, предс.; Т. Дорош, кас.; Іван Паславський, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Тов. Усп. Пр. Богородиці, від. 123, повідомляє всіх члениць, що звичайний мітінг відбудеться 20 вересня, зараз по Сл. Божій, в галі при укр. народній церкві. Проситься всіх членів явитись на тім мітінгу, бо будуть дуже важні справи до полагодження. Кождий член мусить заплатити за себе, бо братські гроші були ульоковані, як і інших товариств, в банку Босака, котрий зістав закритий, отже братство не має чим платити за членів. — Михайло Волощук, пр.; Дм. Драган, кас.; Мих. Годованець, секр.

СТ. ЛУІС, МО. Бр. св. Володимира, від. 179, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що триквартальний мітінг відбудеться в неділю, 20 вересня. Проситься всіх членів прибути, а довгуючих проситься вирівнати всі свої довги, бо в противнім разі можуть бути суспендовані. — Мих. Бартіш, предс.; Мих. Кільчицький, кас.; Вас. Голдак, ф. секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Укр. Тов. Дністер, від. 310, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що триквартальний мітінг відбудеться в суботу, 19 вересня. Проситься всіх членів прибути на ті збори, бо є важні справи до полагодження і буде вибір нових урядників. Довгуючих членів напоминається прийти і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — В. Сенишин, предс.; Т. Шевчук, кас.; Д. Багрій, секр.

ПОРТ ДЖЕРВІС, Н. Й. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 198, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітін. відбудеться 20 вересня, в гали церковній, 54 Кінг ул. Проситься всіх членів прийти на сей мітінг, бо маємо важні справи обговорити. Довгуючих членів проситься вирівнати свої вкладки, бо інакше можуть бути суспендовані. — Д. Потятинський, предс.; Т. Лисяк, кас.; С. Погорілка, секр.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 97, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться 20 вересня, в годині 1.30 попол., в галі церковній, 47 Говп Еве. Проситься членів явитись на збори, а довгуючих проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — С. Михайлишин, предс.; І. Долинський, кас.; М. Табачук, секр.

Пяний.

Суддя (до полісмана): Обвинувачений твердить, що він був зовсім тверезий.

Полісмен: Він був зовсім пяний. Колиб він був тверезий, то був би пізнав, що він був пяний.

ТАРЗАНІВ СИН.

(37)

„Я Корак", голосно кричав хлопець. „Я прийшов, щоб між вами жити як приятель. Ви хочете мене відігнати геть. Добре, я піду, але передтим покажу вам, що син Тарзана є вашим паном також, як колись був його батько". Король малп стояв перед Кораком і поіротований слухав нахвалювання хлопця. Акут нарешті одважився й почав кликати хлопця до себе. Він знав, що досить одного зручного удару малпи, щоб хлопця вбити.

—o—

Сам Акут не міг ставати до бою, щоб пособити хлопцеви. Він знав, що це для нього буде смертю, бо всі малпи будуть боронити свого ватажка. Та всеж Акут пішов на допомогу хлопцеви саме в ту хвилину, як король малп кинувся на Корака. Від наміреного удару малпи хлопець зручно ухилився й, напруживши всю силу своїх мязів, зі всього розмаху вдарив пястуком у великий шлунок малпи.

—o—

Малпячий король від болю закричав і зі стоном присів на траву. Малпи думали, що їх короля вбито. Вони кинулися бігти до хлопця, щоб помститися за короля. Акут знав, що до бою зі всіми малпами годі їм у двох ставати, а краще тікати. Найменша затримка означалаб для них загибіль. Тому, не гаючи часу, Акут схопив ззаду хлопця за пояснцю й легко підніс його в руках, а потім, скільки було сили, почав бігти до найближчого дерева.

Акут ледви втік з важким тягаром. Малпи майже догнали його, коли він зручно вхопився за гилку дерева й миттю опинився високо над землею з Кораком під пахою. Старий Акут був таким акробатом, що навіть малпи не могли дорівняти йому. А тому він скоро зник від них в гущавині ліса. „На що ти мене потягнув з собою?!" — кричав хлопець. „Ти тепер живий!", відповів Акут", а то був би вже трупом. Навіть льви бояться роздратованих малп".